

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaiones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 2. Quonam ordine Deus Vniuersum creauerit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

in tali serie assignari non potest, quia non est Deus, tamen solus fuit prima causa efficiens omnium generationum. Non quod solus hanc aut illam produxerit: sed quatenus sua efficaci voluntate & omnipotentia fecit ut ab aeterno essent generationes, deditque hominibus ut essent, & alij alios generarent. Simile quid habet Fazolus qu. 2. art. 3. dub. 2. circa finem.

Fazol.

Refutatur.

Sed hæc responsio non sufficit ad vitandam contradictionem. Nam tota illa hominum collectio non habet in seipsa principium sufficiens existendi, & virtutem extrahendi se de nihilo actuali, aut virtuali; cum sit essentialiter ens ab alio. Ergo debet existere vi alterius: & si habet virtutem generandi, & seipsum propagandi successivè, debet illam accipere ab alio, qui sit extra totam illam collectionem, nimirum à Deo. Est autem impossibile, ut illam accipiat ab aliquo extra totam illam collectionem, & priori, saltem naturæ ordine, tanquam principio extrinseco, toti illi collectioni præsupposito; nisi aliquod tantum individuum illius collectionis processerit immediatè à Deo solo, & ab illo acceperit virtutem generandi, à qua procederent cæteri homines, simili modo, quo nunc omnes procedunt ab Adamo. Loquimur enim de simili ordine successione, non autem de illo, in quo Deus ipse infinitos homines se solo immediatè, & successivè produceret ab aeterno, quod non potest esse impossibile. Sed omnino impossibile videtur existere homines, siue finitos, siue infinitos à parte ante, absque eò quod vel omnes immediatè à Deo solo producerentur, ut Angeli: vel plures, aut unus aliquis; qui accepta virtute à Deo posset alios successivè generare. Est enim necessarium, ut virtus generandi successivè communicata hominibus, quam non habet collectio ex se sola; & sine beneficio causæ extrinsecæ, nimirum entis à se, à quo pendet essentialiter omne ens ab alio, tam collectivè, quam distributivè: Est, inquam, necessarium, ut illa virtus exeat à Deo immediatè: & non potest ab illo exire immediatè, nisi in aliquo individuo immediatè producto à solo Deo, loquendo de successione generationum, qualis nunc est. Non potuit autem tale individuum à aeterno generare successivè, ut argumentum supra factum convincit, & fatetur adversarij. Quare potius negandum est mundum ab aeterno creati potuisse cum successione generationis hominum, qualis nunc est.

Verum tamen est, quod illi addunt, in creatione ab aeterno, non posse distingui instans creationis præcisè, à conservatione. Sed in quocunque instanti, vel tempore assignato, est conservatio; quia res ante præexistit. Alioqui daretur primum instans in aeternitate. Similique de causa non dari primum actionem temporaneam, aut primum motum localem, aut primum ubi, quod ad tempus habuerit res ab aeterno creata. Sed

Creatio ab aeterno non potest distinguere à conservatione.

ante quamlibet talem actionem fuit alia; & ante quemlibet motum temporaneum fuit alius: & ante hoc ubi fuit aliud. Alioqui daretur primum in aeternitate, quod tempore finito tantum, excederet reliqua post secuta. Quod æquè implicat, ac dari ab aeterno productionem primi hominis, à quo deinde reliqui successivè generati sint. Itaque si mundus fuisset ab aeterno productus; sol v. g. non fuisset primò creatus in conjunctione cum luna, aut extra conjunctionem, neque in parte Orientis aut Occidentis, aut aliqua intermedia. Sed ab aeterno fuisset infinites lunæ conjunctus: quia ante quamlibet separationem præcessisset alia: & infinites fuisset in parte Orientis, & in qualibet alia circuli per quem moveretur: ita ut nunquam fuerit primò in illa ex his partibus.

SECTIO II.

Quoniam ordine Deus uniuersum creauerit?

Ordinem illum describit Moyses cap. 1. Genes. Circa cuius narrationem omnino certum puto literaliter accipiendam esse: ita ut Deus quæ narrantur à Moyse sex diebus producta, non produxerit simul omnia, sed successivè, & ad literam, prout ibi describitur. Primò scilicet die cælum, nempe empyreum, & si quod est aliud supra firmamentum, factum secundo die: itemque terram, aquam, & lucem, aquis & faciei abyssi (ubi prius tenebræ) successivè per totum hemisphærium infusam, ad differentiam diei & noctis, mane & vesperi, ut habetur Genes. 1. à v. 1. ad 5. Die secundo firmamentum in medio aquarum Hebraicè *raquim*, expansionem, id est, omne corpus interiectum inter aquas circa terram relictas, & inter aquas superiores tali firmamento, quod ita sua præsentia interiecta diuisit aquas ab aquis, ut habetur v. 6. & 7. Tum die tertio, ex terra aquis discooperta, in aliquos alueos & concauitates relictis, produxit plantas, herbas virentes, ligna pomifera, v. 11. & 12. Die quarto, Solem, Lunam, & stellas in firmamento, id est, in illa expansione, de qua supra, quæ parte continet cælum stellarum, & cælum planeticum, v. 14. & verbis sequentibus. Die quinto, auras, & pilces, ex aquis, v. 20. & 21. Die sexto, bruta terrestria ex terra ipsa: & primum hominem ex limo terre. Namque ex ipsius costa, v. 25. & deinceps. Die deinceps septimo requieuit Deus ab uniuerso opere quod pararat, id est, à hominibus generibus aut speciebus condendis, quæ in virtute rerum tum productarum non contineantur, & illis exigentibus producantur deinceps, Genes. 2. v. 2.

Ord. creationis uniuersæ.

NO
am

7.
Probatur
secundum
fuisse pro-
ductum fac-
cessive.

Hæc, inquam, ita ut narratur successiue producta fuisse, & non simul vnico instanti, probatur primo, quia Scripturæ verba, præsertim ea quæ historias rerum gestarum continent, sunt, quoad fieri potest, in sensu proprio, literali & historico accipienda. At qui notissimum & certissimum est, à Moysè toto Pentateucho scribi historiam eorum, quæ ab initio mundi ad sua usque tempora contigerunt. Ergo ipsius verba de mundi creatione, & de modo quo Deus vniuersum produxit, intelligenda sunt quoad fieri potest, in sensu proprio, literali, & historico: non autem in mystico aut allegorico. Estque profus incredibile Moysè, cætera quidem in toto Pentateucho historicè narrasse: mundi vero creationem, & distinctionem dierum, atque ordinem seruatum in rerum productione, allegoricè proposuisse cum tanto errandi periculo, ut omnes fideles in errorem induxerit. Nam omnes Patres & Interpretes Catholici literaliter eius verba intelligunt, vno aut altero excepto, sicut patebit ex sequentibus.

8. Probatur secundò efficaciter, quia Exodi 20. à vers. 8. ad 12. Deus populo Iudaico sic præcipit: *Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die requiesces: quia Dominus Deus tuus sex diebus operatus est, & die septimo requieuit.* Quibus verbis causa cur liceret operari sex diebus, non autem Sabbatho sanctificando, asseritur, quia voluit Deus homines, ipsum imitari, in eo quod sicut ipse in mundi creatione, sex diebus operatus est, & septimo, qui fuit dies Sabbathi, requieuit: sic &c. Atqui illa causa friuola est, ruitque comparatio & vis argumenti, sub lato sensu historico. Nulla enim est proportio inter hæc duo, si Deus omnia condidit simul & vnico instanti. In eademque periodo nomen, *Dies*, sumitur valde æquiuocè, si in prima eius parte sumitur proprie, pro die naturali vel artificiali, in secunda verò improprie, pro vno instanti indiuisibili.

9.
Contra-
tur an-
tiorum Pa-
trium.

Probatur tertio, quia sancti Patres (à quorum conuentione sensu in Scripturæ expositione recedere prohibet Trident. sess. 4. in Decreto de editione & vsu sacrorum librorum §. *Præterea*) verba illa intelligunt communissimè in sensu historico: & grauitèr capunt Originem, errorisque damnant, quod ea quæ dicuntur in Genesi de Paradiso, de formatione aquarum, lucis, Adami, Eux, & aliorum, ad sensus spirituales & mysticos transferant, reiecto literali & historico. Ex eodemque sensu historico, tanquam certissimo, iidem Patres & Concilia arguuntur contra Manichæos, similesque hæreticos, ad prædicandum creaturas omnes, etiam corporales esse bonas, esseque omnes à Deo. Eorum testimonia videri possunt apud Pererium lib. 1. in Genesi aliosque omnes Interpretes Catholicos: qui omnes, præter vnum aut alterum audaciorum, in eo consentiunt. Neque dissentit D. Augustin. sensum literalem quoad fieri potest, retinen-

dum esse. Nam id expressè affirmat libro 8. de Genesi ad literam cap. 1. &c. excusatque seipsum, quod alias multa in sensu mystico explicauerit, eò quod literalem non inueniret. Si quis omnia literaliter explicare possit; non illi esse inuidendum, sed eum habendum ut præcipuum & maxime laudabilem intellectorem.

Probatur quartò ex sensu totius Ecclesiæ Latinæ, quæ sensum literalem & dierum distinctionem agnoscit, cum sic canit in hymno Officij diuini diei Dominice:

*Primo die, quo Trinitas
Beata mundum condidit.*

Et feria secunda refert similiter in hymno huius diei aquas fuisse diuisas in trieculo firmamenti: & alia deinceps singulis diebus accommodat eodem modo, & ordine, quo narratur à Moysè. Idem Ecclesiæ sensus manifestè patet ex Concilio Lateran. cap. *Firmiter*, de Summa Trinit. & fide Catholica, ubi inter alios fidei articulos dicitur, *Deum ab initio temporis utramque de nihilo condidisse creaturam, spiritalem & corpoream, Angelicam scilicet & mundanam: Deinde humanam, quæ communem, ex spiritu & corpore constitutam.* Vbi vox, *Deinceps*, successiorem temporaneam significat, ut ostendens paulò post, in fine creationis loquentis.

Denique constat ex Scriptura fuisse prius tenebras super faciem abyssi, quàm lucem, Genesi. 1. vers. 2. & terram fuisse prius inanem & vacuum, quàm herbas, arboribus, & animalibus cooperatam, eodem versu, iunctis versibus. 11. 12. 24. & sequentibus. Prius terram fuisse operatam aquis, quàm die secundo Deus aquas congregaret in locum vnum, ut appareret arida, plantisque & animalibus terrestribus focum daret, ibidem v. 9. Quæ omnia simul in eodem instanti fuisse, volunt Aduersarij, est euidenter impossibile. Implicat enim esse eodem instanti lucem & tenebras, id est, esse lucem & non esse lucem in eodem subiecto. Et terram simul esse operatam aquis, & non esse operatam. Constat etiam Deum in mundi creatione quædam fecisse ex aliis, ut ex terra herbas, arbores, & animalia terrestria: ex aqua, pisces & volucres: ex terra Adammum, & Euam ex eius costa: ibidem vers. 11. & sequentibus. Ergo terra præexistit herbis, arboribus, & animalibus terrestribus: ea formatis per conuersionem. Alioquin eodem instanti fuisset simul & non fuisset terra. Fuisset: quia ex illa factum est aliud. Non fuisset: quia quo instanti est conuersio, non est terminus à quo, sed ele finit esse quod antea erat, & incipit esse terminus ad quæ. Idemq; dico de aqua & aliis, ex quibus ea quæ diximus fuerunt producta. Neq; vlla potest reddi ratio solida, cur si omnia simul & eodem instanti fuerunt à Deo creata, Moysès ordinem illum seruauerit, narrandi primò productionem cæli & terre ac lucis, ante firmamentum factum die secundo, & ante creationem solis, & lunæ, & stellarum factam

die quarto, vt videbimus sect. sequenti. Ad hæc si reliqua, quæ sex diebus narratur facta, fuerunt primo instanti producta simul omnia: ergo homo pariter fuit eodem instanti productus. At hoc est contra Scripturam Genes. 2. v. 5: Non enim pluerat Dominus super terram, & homo non erat qui operaretur terram. Ergo terra erat prius, quam formaretur homo qui eam coleret. Item si homo fuit instanti illo creatus: ergo & femina, cuius creatio fuit vnica ex operibus sex dierum, iuxta illud Genes. 1. vers. 27. de die sexto: Et creauit Dominus hominem: masculum & feminam creauit eos. Sed hoc repugnat Scripturæ affirmanti fuisse hominem aliquo tempore, quo nondum femina formata erat, Genes. 1. vers. 20. Adæ vero non inueniebatur adiutor similis eius. Propter quod dixit Deus vers. 18. Non est bonum esse hominem solū: faciamus ei adiutorem similem sibi. Et vers. 21. Immisit ergo Dominus Deus soporem in Adam, cumque obdormisset, tulit vnā de costis eius, &c.

SECTIO III.

Refutatio contraria sententia.

Philo. Contrarium senserunt Philo Iudæus in titulo libri 1. allegor. vbi ait, Rusticanam simplicitatis esse putare sex diebus, aut vti que certo tempore mundum esse conditum: Procopius in Genesim, dicens Moysen distinxisse mundi creationem in sex dies, vt se nobis accommodaret, qui aliter tantam rerum multitudinem & varietatem, earumque ordinem concipere nequiuissimus: & D. Augustin. lib. 4. de Genesi ad lit. à cap. 21. vsque ad finem libri: & lib. 3. cap. 8. & sequent. & lib. 12. Confess. cap. 8. & 9. ita caput 1. Genes. interpretans, In principio creauit Deus cælum & terram, &c. vt per cælum intelligantur Angeli: per terram, materia prima informis: per mane & vespere, diesque sex, non diuersa tempora, sed idem instantans indivisibile durationis: sic tamen vt prout res productæ Angelis tunc existentibus innotuerunt in essentia diuina, siue in Verbo; fuerit mane, id est, vt ipse exponit, cognitio matutina, alteri vespertina claritate longe præcellens. Prout autem eadem res in seipsis innotuerunt Angelis, fuerit vespere, seu cognitio vespertina. Addit terram, seu materiam primam, fuisse informem, quatenus saltem prius natura erat sine forma & alio ornatu, id est, non habebat ex se formam & ornatum vllum, fuissetque sine illis, nisi à Deo accepisset: licet simul tempore habuerit. Augustinum è recentioribus sequuntur Caietan. ex parte, in cap. 1. Genes. contendens omnia quæ sex diebus facta narrantur, producta fuisse primo instanti primæ diei. Et Canus in Manuscriptis in 1. part. teste Molina disp. 1. de opere sex

dierum: vbi addit narratione dierum introductam fuisse vt melius suaderet Moyses cultum Sabbathi: debereque intelligi non in sensu absoluto, quod fuerint sex dies: sed in hypothetico, quod si Deus successiue mundum creasset, sex diebus eoque ordine condidisset. Quem loquendi modum non raro vsurpari in Scriptura, & inter homines, probat variis exemplis: vt cum dicitur 1. Tim. 2. Vult omnes homines saluos fieri: & supple si per ipsos non steterit. Et Math. 24. Cælum & terra transibunt, verba autem mea non preteribunt: id est, etiam si cælum & terra transierent, verba mea implerentur. Et Psalm. 101. Opera manuum tuarum sunt cæli, ipsi peribunt, tu autem permanes: id est, etiam si illi perierint, tu permaneres. Eodem modo loquendi dixit Aristoteles. de cælo cap. 2. Motum cælorum incipere ab Oriente: id est, si inciperet esse, inciperet ab Oriente: non autem quod absolute ita inceperit iuxta Aristotelem, qui motum illum ab ætere esse putauit. Et lib. 4. Phys. ait, nunc fluens efficere tempus: sicut Mathematici dicunt, punctum fluens efficere lineam, id est, si punctum flueret, efficeret tempus: si punctum flueret & vestigium solum relinqueret, efficeret lineam. Denique simili modo loquendi, quando aliquis vno die facit, id quod alij sex diebus facere solent, dicere solemus, illud esse opus sex dierum.

Adducunt autem hæc præcipue argumenta in confirmationem sue sententiæ. Primo, Ecclesiastici 1. 8. sic dicitur, Qui vivit in æternum, creauit omnia simul. Ergo non successiue sex diebus. Et Genes. 2. v. 4. Iste sunt generationes cæli & terre, quælo creata sunt in die quo fecit Dominus cælum & terram. Et omne virgultu agri &c. Ergo virgultu agri factum est eodem die quo cælum & terra. Ergo non tertio die naturali. Ac proinde id quod ait Moyses Genes. 1. v. 11. de creatione herbarum & plantarum post tertio die, non est intelligendum de die naturali.

Secundum in Concilio Lateran. cap. 1. de Sum. Trin. in ipsa fidei professione, dicitur Deus simul ab initio temporis vtramque de nihilo condidisse creaturam, spiritualem & corpoream, Angelicam videlicet, & mundanam: a deinde humanam, quasi communem, ex spiritu & corpore constitutam. Ergo saltem cætera omnia, præter speciem humanam, fuerunt simul ab initio temporis, id est, eodem instanti, creata. Ergo non firmamentum secundo die naturali: nec herba, & arbores die tertio nec sol & alstra die quarto: nec die quinto aures & pisces ex aqua: nec die sexto bruta terrestria.

Tertio, dies naturalis est vna solis circulatio, quæ viginti quatuor horarum spatio fit. Ergo quando sol narratur factus fuisse die quarto, non potest hoc intelligi de die naturali. Alioquin fuissent tres solis circulationes, antequam sol esset.

Quarto, aliqua quæ narrantur facta alijs

Aristot.

13.

Argumenta contraria sententiæ.

14.

La.